

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת כי תשא תשע"ו לפ"ק

שבת התנוועדות עם תלמידי ישיבתנו הק' - וואדרידזש ניו יארק

יציא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תתק"ח

מציאה באה בהיסח הדעת ובלי יגיעה, ואיך אמר יגעתי ומצאתי. אך שניהם אמת, כי בלי יגיעה להפקיר עצמו כמדבר, לא זוכין למציאה, אלא לפום עבודתו כן הוא משיג, אבל יגעתי ומצאתי תאמין, כאשר יגע בתורה, אז זוכה לא רק לפי יגיעתו, אלא תורה ניתנה לו במתנה, ומוצא מציאה בתורה הרבה יותר מערך יגיעתו, שה' נותן לו מתנה (באנוס) על עמלו בתורה. ועל דרך שאמרו (סנהדרין צט:) הוא עמל במקום זה, ותורתו עומלת לו במקום אחר, וברש"י שמחזרת עליו, ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה וסדריה ע"כ.

וישוב אמרו, כיון שניתנה לו במתנה נחלו א-ל שנאמר וממתנה נחליאל [נעשית לו התורה כמו נחלה]. והכוונה כי מתנה הניתן לחבירו עדיין לא נעשה שלו, רק כאשר עושה בו קנין, אבל נחלה נקנה בלי שום קנין, וכל היכא שהנחלה בעולם היא נקנית להיורש. וכמו כן בתורה יש מ"ח קנינים של תורה וכדאיתא במשנה (אבות ו-ו), אשר בלי זה לא יוכל לקנותם שיהיו שלו, אבל אחר שנתייגע כמדבר, וקיבל התורה במתנה, זוכה למדריגה יתירה, שגם בלי שום עשייה, תורתו פרה ורבה, והתורה נעשית לו כנחלה, שזוכה בה וניתנה ברשותו בלי שום פעולה מצדו.

ולמדריגה זו זכה משה שאחר רוב יגיעתו בעבודת ה' משחר טל ימי ילדותו, והפקיר עצמו כמדבר לטובתן של ישראל, זכה להבטחת התורה, וממדבר מתנה, שניתנה לו התורה במתנה להשיגה בזמן מועט, שזה לא בכחות עצמיים רק מתנה מן השמים.

ואיתא בר"ן (נדרים ל) דכיון שהתורה אמרה בקידושין כי יקח איש אשה (דברים כב-ג), ולא אמרה כי תלקח אשה לאיש, לא כל הימנה שתכניס עצמה לרשות הבעל. ומשום הכי אמרינן (קידושין ה) דאי אמרה היא הריני מאורסת לך אין בדבריה ממש. אלא מכיון שהיא מסכמת לקידושי האיש, היא מבטלת דעתה ורצונה, ומשוי נפשה אצל הבעל כדבר של הפקר, והבעל מכניסה לרשותו וכו' ע"ש. ואם כן כלה הניתנת להחתן, היא עבור שהיא מפקרת עצמה ודעתה ורצונה לגבי הבעל. ועל כן אמר הכתוב, ויתן ה' אל משה 'ככלתו', מה שניתנה התורה למשה במתנה, זהו לפי מדתו שהיה ככלה, שהפקיר עצמו כמדבר, לבטל דעתו ורצונו כליל לה', על כן זכה וממדבר מתנה, להשיג כל התורה במתנת אלקים.

*

והנה הכתוב אומר, והלוחות מעשה אלקים המה, והמכתב מכתב אלקים הוא, חרות על הלוחות (לכ-טז). והיינו

ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני, שני לוחות העדות, לוחות אבן, כתובים באצבע אלקים (לא-יח). וברש"י ככלתו כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה (תנחומא יח) ע"כ. ויש להבין הדמיון שניתנת התורה למשה היא כנתינת כלה לחתן. ונראה דאיתא בגמרא (נדרים נה.) מאי דכתיב (במדבר כא-יח) וממדבר מתנה, וממתנה נחליאל, ומנחליאל במות. כיון שעושה אדם את עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל, תורה ניתנה לו במתנה שנאמר וממדבר מתנה. וכיון שניתנה לו במתנה, נחלו אל, שנאמר וממתנה נחליאל. וכיון שנחלו אל, עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל במות, ואם הגביה עצמו הקב"ה משפילו וכו' ע"כ. ובר"ן פירש שהוא מופקר לכל, מלמד תורה בחנם לכל ע"כ. והיינו שאינו מחזיק תורתו שלמד רק לעצמו, אלא מפקירו לכל, שכל אחד יוכל לזכות בו, שעומד מוכן למסור תורתו לכל מי שיחפוץ.

אמנם יש בזה עוד כוונה, כי אין יכולין לזכות לכתרה של תורה, אלא מי שפורש עצמו מכל עניני עולם, אוכל וישן כפי מה שצריך לו לבריאותו, וחוף מזה אינו מעוניין בשום דבר המתרחש חוץ לבית המדרש. והוא דומה למי שהולך למדבר עם הגמרא שלו, שאין שם שום דבר אלא שמים וארץ, ואין במה לבלות זמנו, לא לשמוע חדשות, או לשוח שיחה בטילה, רק להתעמק בתורת ה'. ועל זה אמרו, וממדבר מתנה, מי שמפקיר כל העולם, שפורש עצמו מכל, כמו מי שהולך למדבר, אז תורה ניתנה לו במתנה.

ומהו הכוונה בזה שניתנה לו תורה במתנה, והיינו כי בשעה שאדם קונה איזה חפץ, נותנין לו כפי מה שמשלם, עבור זה אחד מקבל אחד, ועבור עשרה זוחים מקבל עשרה, הכל מכוון לפי מה שנותן עבורו. אמנם רואים במסחר, שכאשר הפועל עובד בנאמנות, אז חוף ממה ששילמו לו עבור פעולתו, בסוף השנה הוא מקבל מתנה גדולה (הנקרא באנוס), אשר לפעמים זה עולה יותר ממה שמקבל עבור שכירותו. וכמו כן היא בהתורה הקדושה, המפקיר עצמו לתורה, ממדבר מתנה, בסופו ניתן לו מאת ה' מתנה, שמאיר ה' עיניו בתורתו, ופתאום מתחיל להשיג הרבה יותר ממה שמגיע לו לפי עמלו. והוא על דרך שאמרו בחסידים הראשונים, שתורתן משתמרת ומתברכת (ברכות לב: וירושלמי שם). לכו נעשה פתוח להבין תיכף ומיד דבר מתוך דבר, וכל מה שלומד נחזק תיכף במוחו, ואינו שוכחו.

ועל זה אמרו חז"ל (מגילה ו) אם יאמר לך אדם לא יגיעתי ומצאתי אל תאמן, יגעתי ומצאתי תאמן ע"ש. ולכאורה

שהאותיות היו חרוטים וחרותים בתוך האבנים מעבר לעבר, וכמו שנאמר כתובים משני עבריהם, מזה ומזה הם כתובים (לב-טו). ולכן אמרו (שבת קד.) מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין ע"ש. והענין הוא, כי דבר הנכתב על לוח או ספר, יכולים לסלקו ולמחקו בכל שעה, ושוב חוזר וכותב שנית. לא כן דבר הנחקק, נעשים האותיות גוף אחד עם הלוח, ולא שייך בזה מחיקה, רק כאשר שובר הלוח, וכמו שנאמר במשה, וישלך מידי את הלוחות וישבר אותם תחת ההר (לב-טז).

ובהיות כי תכלית הכתיבה על הלוחות, לאחר ששמעו בעצמם את הדברות, מבואר בספד"ק שפת אמת שבוז נחרתו גם על לוחות לבותיהם של ישראל, על דרך שנאמר (משלי ג-ג) כתבם על לוח לבך ע"ש. על כן באו הדברים בדרך חקיקה בתוך הלוחות. כי ישנם בני אדם שלומדים תורה, וכותבים אותם על לבם, אבל כשיצרו גובר עליו הוא מוחק התורה שנכתבה על לבו, ומסיח לבו מתלמודו, ושוב כשמתחרט ומשים אל לבו לשוב, חוזר וכותבו. לא כן הוא דבר החקוק על לבו, תורה זו אי אפשר להתפרד ממנו, תורתו ולבו נעשים גוף אחד, וכאשר מוחק התורה מלבו, אז גם חיותו נפגמת. ועל דרך זו צריכה להיות התורה כתובה על לוח לבו, שלא ימחק ויכתוב וימחק, אלא לא יסיר ספר התורה הזאת מלבו לעולם.

וכאשר ראה משה שישראל חטאו ועשו את העגל, ויחר אף משה וישלך מידי את הלוחות וישבר אותם. ולכאורה יש להבין, דמן הראוי היה שמשה לא ימסור אותה כעת לישראל, אלא ימתין עד שיתקנו מעשיהם, ואז ימסרם, אבל לא לשברם לגמרי, ולאחר מכן יבקש מה' לוחות שניות. וראיתי ביאור נחמד בזה בהקדמת ספר שערי יושר (להגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל) דאיתא בגמרא (עירובין נד.) מאי דכתיב חרות על הלוחות, אלמלא לא נשתברו הלוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל ע"כ. והיינו שהיתה סגולה מיוחדת בהלוחות, שאם היה אדם לומדם פעם אחת כבר נשאר היה שמור בזכרונו לעולם. וענין זה הרגיש משה רבינו שעלול להיות על ידי זה חילול הקודש נורא, שיזדמן מצב בלתי אפשרי, שיהיה איש מושחת ומגואל במעשים רעים בקי בכל חדרי התורה, לכן שיבר הלוחות הראשונות שהיו מעשה אלקים, וישתדל לקבל לוחות שניות, שאם יתקלקל במעשיו, לא תתקיים בו התורה, וממילא לא יתחלל שם שמים, כי לפי ערך שיפול ממדריגתו, תשכח גם התורה ממנו ודפח"ח.

ולפי מה שביארנו יש לומר בזה עוד, כי החילוק בין הלוחות הראשונות להשניות היו, שהראשונות היו הלוחות מעשה אלקים, והיו הדברים חרותים על לוחות אלקים, לא כן בשניות, נאמר פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים, וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונות (לד-א), שהיו הדברים חרותים על לוחות גשמיים מעשה ידי אדם. והנה בשעת קבלת התורה נאמרה על ישראל, אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם (תהלים פב-ו), והיה לוח לבותיהם של ישראל מעשה אלקים, אך כאשר חיבלו מעשיהם, אכן כאדם תמותון (עבודה זרה ה.), חזרו להיות כבני אדם.

ולכן בהיות שהלוחות ניתנו כדי לחרות הדברים על לוח לבם, על כן קודם החטא שהיו לבותיהם מעשה אלקים, ניתנה להם לוחות הראשונים, שהלוחות מעשה אלקים והמכתב מכתב אלקים. לא כן אחר החטא שאכן כאדם תמותון, ולוח לבותיהם הם מעשה בני אדם, לא יפעלו עוד עליהם הלוחות הראשונות, אלא פסל לך שני לוחות מעשה

בני אדם, וכתבתי על הלוחות הללו את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונות.

*

ונראה עוד בטעם שניתנה התורה חרות על הלוחות, על פי מה שסיפרו חז"ל (אבות דרבי נתן ו-ב) מה היה תחלתו של רבי עקיבא, אמרו בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר, אמר מי חקק אבן זו, אמרו לא המים שתדיר נופלים עליה בכל יום. והיה רבי עקיבא מתמיה על זה, אמרו לו עקיבא אי אתה קורא אבנים שחקו מים (איוב די-ט). מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו, מה רך פסל את הקשה, דברי תורה שקשה כבדול על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם. מיד חזר ללמוד תורה. הלך הוא ובנו וישבו אצל מלמדי תינוקות, אמר לו רבי למדני תורה, אחז רבי עקיבא בראש הלוח ובנו בראש הלוח, כתב לו אלף בית ולמדו עד תיו וכו', סוף שלש עשרה שנה לימד תורה ברבים וכו'.

ונראה לבאר ביתר ביאור, דהנה החקיקה בהאבן ההוא על ידי המים, נעשה על ידי נפילת רבבי רבבות טיפות מדי יום ביומו שנה אחר שנה. ובתחלה עברה ימים רבים עם רבבות טיפות, שלא הכירו בהם שום שינוי בהאבן, ורק לאחר זמן מרובה מתגלה שכל טפה וטפה סייע קצת עד שנחקק האבן, ואם היו חסרים רבבות הטיפות הראשונות לא היו מגיע לזה. כמו כן הוא בהתורה הקדושה שנמשלה למים, אל יתיימש בראותו איך עובר עליו ימים רבים, ולא מרגיש התעלותו בתורה, כי כל דיבור ודיבור בתורה עושה רושם, וברבות הימים יראה איך נשתנה האבן, שנחקק בלבו התורה שלמד, לשנותו לכן תורה. וזאת היתה החיזוק של רבי עקיבא, להחשיב כל יום ויום שעוסק בתורה, גם אם לא רואה ההתקדמות תיכף.

ולכן ניתנה התורה חרות על הלוחות, להורות שכמו מי שרוצה לחקוק אותיות באבן, הוא מכה בפטיש אלפי הכאות, ולא רואה בתחלתו שום צורת אות, ואף על פי כן כל הכאה מחליש האבן עד שבסופו נחקק בו האות, כן הוא גם בהלומד תורה. וזה דומה למושג המונחת במים, שמתחלה השושנה מצומצמת יחד, אבל אחר ימים היא נפתחה ופורחת ומתפרדת להתעלות בפייה, ולא נרגש מתי נעשית זאת, אלא כל רגע ורגע שהיא רטובה במים עושה עליה רושם. כן כאשר יתמיד בתורה, סופו יבוא יום שירגיש שנפתח לבו ודעתו להשיג עומקה של תורה.

*

וכאשר נתקבצו יחד בשבת זו לקבל חיזוק ועידוד, יש לנו לזכור על מאמרם (ברכות לב:) ארבעה צריכין חיזוק, תורה וכו' שנאמר (יהושע א-י) רק חזק ואמץ ע"ש. והנה על יהושע נאמר בפרשתנו, יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל (לג-יא), הוא כבר בן שמונים שנה, וארבעים שנה ממנה לא ביטל אף יום אחד מלהיות במחיצת משה רבו עמוד התורה, ואף על פי כן אמר לו ה', רק חזק ואמץ. כי תורה שצריכה חיזוק אינו רק במי שנפל ממדריגתו ונחלש מהתעלותו וצריכין להקימו, אלא אדרבה בהיותו עומד ברום מעלתו העליונה, יש לקבל חיזוק ועידוד שלא יתרפה במלאכתו, ולהשאר במדריגתו שלא ימיש גם להלאה מתוך האהל, אלא ימשיך להתמיד בתורה ועבודה עדי יגדל למאוד להיות פרי תפארת.

הגליון הזה נכתב על ידי

מוה"ר ר' אברהם מנחם פרענקל הי"ו לרגל השמחה הששויה במעונת בנישואי בנו למל מ"ב	מוה"ר ר' נחמ"י פייערווערקער הי"ו לרגל השמחה הששויה במעונת בהולדת בנו למל מ"ב	מוה"ר ר' משה יונתן גרינצווייג הי"ו לרגל השמחה הששויה במעונת בהולדת בנו למל מ"ב	הרב ר' נחמן גרינצווייג שליט"א לרגל השמחה הששויה במעונת בהכנס בנו לעול התורה והמצות	הרב ר' לוי יצחק לינדנער שליט"א לרגל השמחה הששויה במעונת בהכנס בנו לעול התורה והמצות	מוה"ר ר' נחום יודא שווארץ הי"ו לרגל השמחה הששויה במעונת בהכנס בנו לעול התורה והמצות
--	--	--	--	---	---